

Κείμενο 1

Παγκοσμιοποίηση και μύθοι

Το κείμενο αποτελεί άρθρο του Γιώργου Μπήτρου και δημοσιεύτηκε στην εφημερίδα ΤΟ ΒΗΜΑ στις 18 – 03– 2001 (διασκευή).

Τη σημερινή εποχή οι δυνάμεις που προωθούν το άνοιγμα των οικονομιών και των κοινωνιών στο διεθνές εμπόριο και στις άλλες πολυσχιδείς ανταλλαγές είναι πανίσχυρες. Ευτυχώς όχι γιατί βασίζονται στα όπλα και στη βία, αλλά γιατί όλο και περισσότεροι άνθρωποι σε κάθε γωνιά του πλανήτη αντιλαμβάνονται ότι το ισοζύγιο των ωφελειών και των αρνητικών επιπτώσεων που προκύπτουν είναι σε μέσους όρους θετικό, τόσο σε ατομικό όσο και σε συλλογικό επίπεδο.

Παράλληλα, όμως, παρατηρείται ένα διογκούμενο κύμα διαμαρτυρόμενων πολιτών, μεταξύ των οποίων περιλαμβάνονται και εξέχοντες εκπρόσωποι της διάνοησης, της πολιτικής, της θρησκείας και του πολιτισμού. Αυτό σημαίνει ότι, ενώ αρχικά οι αντιδράσεις προέρχονταν από κάποιες περιθωριακές ομάδες που αντιτίθενται βασικά στο σύστημα της ελεύθερης οικονομίας και κοινωνίας, σήμερα τα πράγματα έχουν αλλάξει και πρέπει να δούμε μήπως μέσα από την αρνητική κριτική αναδεικνύονται και προβλήματα, τα οποία χρειάζεται να αντιμετωπιστούν.

Μια κριτική κατά της παγκοσμιοποίησης είναι ότι προάγει την εξαφάνιση της διαφορετικότητας των λαών. Πιο συγκεκριμένα, οι διαμαρτυρόμενοι ισχυρίζονται ότι μέσα σε ένα διεθνοποιημένο περιβάλλον, στο οποίο θα κυριαρχούν τα αγοραία αγαθά και οι υπηρεσίες, δεν θα υπάρχει χώρος για την καλλιέργεια και την ανάπτυξη των χαρακτηριστικών εκείνων που κάνουν τον κάθε λαό μοναδικό. Συνεπώς, συμπεραίνουν, οι παραδόσεις μας, η θρησκεία μας και η κουλτούρα μας κινδυνεύουν με ισοπέδωση και αφανισμό.

Ωστόσο, η παγκοσμιοποίηση δεν άρχισε χθες. Ξεκινά από την αρχή της Ιστορίας. Στο διάβα της άλλους λαούς και πολιτισμούς τούς ανέδειξε και άλλους τούς εξαφάνισε. Οι Βαβυλώνιοι, οι Ασσύριοι και οι Φοίνικες, π.χ., εξαφανίστηκαν μαζί με τους πολιτισμούς τους. Αλλά εμείς οι Έλληνες συνεχίζουμε τη μακραίωνη πορεία μας. Με βάση αυτή τη διαπίστωση αδυνατώ να δεχθώ, άνευ κάποιας στοιχειώδους απόδειξης, ότι τα

χαρακτηριστικά της μοναδικότητάς μας ως λαού κινδυνεύουν τώρα από την επιτάχυνση της παγκοσμιοποίησης.

Στο σημείο αυτό κάποιος είναι πιθανόν να αντιτείνει ότι, επειδή τα πολιτισμικά αγαθά, για τα οποία μιλάμε, θα ανοιχθούν στον διεθνή ανταγωνισμό, είναι πιθανόν να «χάσουν μερίδιο», ακόμη και στις προτιμήσεις ημών των ιδίων. Αυτό το ενδεχόμενο υπάρχει. Τι θα συμβεί όμως τελικά δεν μπορούμε να το προβλέψουμε, γιατί το αποτέλεσμα εξαρτάται από την ετοιμότητά μας να τα υποστηρίξουμε στο εσωτερικό και να τα προβάλλουμε στο εξωτερικό ως «σήμα κατατεθέν» της κληρονομιάς μας.

Προσωπικά εκτιμώ ότι τα πολιτισμικά μας αγαθά έχουν εξαιρετική ποιότητα και με λίγη φροντίδα μπορούν να «κερδίσουν μερίδιο» διεθνώς. Αλλά αν αμφιβάλλουμε για την ανθεκτικότητά τους στον ανταγωνισμό, τότε ο κίνδυνος να μας συμβεί αυτό που απευχόμαστε μεγαλώνει, γιατί μπαίνει σε λειτουργία ο μηχανισμός που οι οικονομολόγοι αποκαλούν αυτο-επαληθευόμενη προφητεία. Γι' αυτό το βάρος της απόδειξης ότι υπάρχει κίνδυνος να αποξενωθούμε οικειοθελώς από τα πολιτισμικά μας αγαθά πέφτει σε όσους το ισχυρίζονται.

Κείμενο 2

Οικουμενική διακήρυξη της UNESCO για την πολιτισμική πολυμορφία.

Το κείμενο αυτό συνιστά την «Οικουμενική διακήρυξη της UNESCO για την πολιτισμική πολυμορφία» που υιοθετήθηκε από την 31^η Σύνοδο της Γενικής Διάσκεψης στο Παρίσι στις 02-11-2001. Υπογράφεται από τον Koïchiro Matsuura, τότε Γενικό Διευθυντή της UNESCO και ανακτήθηκε από τον ιστότοπο: eda.uoa.gr/eclass/modules/document/file.php.

Η Οικουμενική Διακήρυξη της UNESCO για την Πολιτισμική Πολυμορφία υιοθετήθηκε ομόφωνα σε πολύ ιδιαίτερες συνθήκες. Ήρθε προς ψήφιση μετά τα γεγονότα της 11ης Σεπτεμβρίου 2001, και η Γενική Διάσκεψη της UNESCO, η οποία πραγματοποιούσε την 31η σύνοδό της, ήταν η πρώτη συνεδρίαση σε υπουργικό επίπεδο που έλαβε χώρα μετά από αυτά τα τρομερά γεγονότα. Αποτέλεσε ευκαιρία προκειμένου τα κράτη να επαναβεβαιώσουν την πεποίθησή τους ότι ο διαπολιτισμικός διάλογος είναι η καλύτερη εγγύηση για την ειρήνη και να απορρίψουν ευθέως τη θεωρία της αναπόφευκτης σύγκρουσης μεταξύ των πολιτισμών.

Ένα κείμενο τόσο ευρέος φάσματος αποτελεί πρωτιά για τη διεθνή κοινότητα. Αναδεικνύει την πολιτισμική πολυμορφία στο επίπεδο της «κοινής κληρονομιάς της ανθρωπότητας», «τόσο απαραίτητη για την ανθρωπότητα όσο και η βιοποικιλότητα για τη

φύση» και καθιστά την υπεράσπισή της ηθική επιταγή, άρρηκτα συνδεδεμένη με τον σεβασμό για την αξιοπρέπεια του ατόμου.

Η Διακήρυξη αποσκοπεί αφενός στη διατήρηση της πολιτιστικής πολυμορφίας ως ζωντανού και, επομένως, ανανεώσιμου θησαυρού που δεν πρέπει να θεωρείται αμετάβλητη κληρονομιά, αλλά διεργασία που εγγυάται την επιβίωση της ανθρωπότητας, και αφετέρου στην πρόληψη του διαχωρισμού που, στο όνομα των πολιτιστικών διαφορών, έρχεται σε σύγκρουση με το μήνυμα της Οικουμενικής Διακήρυξης για τα Δικαιώματα του Ανθρώπου.

Η Οικουμενική Διακήρυξη καθιστά σαφές ότι κάθε άτομο πρέπει να αναγνωρίζει όχι μόνο τη διαφορετικότητα σε όλες τις μορφές της, αλλά και τον πλουραλισμό της δικής του ταυτότητας, μέσα σε κοινωνίες που είναι οι ίδιες πλουραλιστικές. Μόνο με αυτό τον τρόπο μπορεί να διατηρηθεί η πολιτιστική πολυμορφία ως εξελικτική διαδικασία και ως ικανότητα έκφρασης, δημιουργίας και καινοτομίας. Έτσι ξεπερνιέται η συζήτηση μεταξύ των χωρών που θα επιθυμούσαν να υπερασπιστούν τα πολιτιστικά αγαθά και τις υπηρεσίες «τα οποία, ακριβώς επειδή είναι φορείς ταυτότητας, αξιών και νοήματος, δεν πρέπει να αντιμετωπίζονται ως απλά εμπορεύματα ή καταναλωτικά αγαθά», και των χωρών που θα ήλπιζαν να προωθήσουν τα πολιτιστικά δικαιώματα, καθώς οι ανωτέρω δύο προσεγγίσεις συνενώνονται από τη Διακήρυξη, η οποία έχει υπογραμμίσει την αιτιώδη σχέση που συνδέει τις δύο συμπληρωματικές στάσεις.

Η μία προσέγγιση δεν μπορεί να υπάρξει χωρίς την άλλη. Η Διακήρυξη, η οποία συνοδεύεται από τις βασικές γραμμές ενός σχεδίου δράσης, μπορεί να αποτελέσει εξαιρετικό εργαλείο ανάπτυξης, ικανό να εξανθρωπίσει την παγκοσμιοποίηση.

Κείμενο 3

Η κιβωτός του Νώε

Το ποίημα είναι του Ανδρέα Εμπειρικού και ανήκει στη συλλογή «Τέσσερα ποιήματα για τον γιού μου Λεωνίδα, όταν ήταν μικρό παιδί», ΑΙ ΓΕΝΕΑΙ ΠΑΣΑΙ Ή Η ΣΗΜΕΡΟΝ ΩΣ ΑΥΡΙΟΝ ΚΑΙ ΩΣ ΧΘΕΣ, (Αθήνα: 1984, εκδ. Άγρα)..

Ήταν ανάγκη ως φαίνεται να έρθουν τα νερά	1
Έτσι εμάζεψε ο Νώε τα παιδιά του	
Και όλα τα ζώα της πλάσεως όλα τα πετεινά	
Και όλα τάβαλε στην αγκαλιά του	
Όμως απ' όλα πρώτον έβαλε μέσ' στην καρδιά του την αγάπη	5

Κι έτσι εφάνη το Αραράτ και το κλαρί που εκόμισε¹ το περιστέρι

Δόξα λοιπόν στα χέρια του

Δόξα στα γένεια του

Και δόξα μεγάλη στην καρδιά του.

9

ΘΕΜΑΤΑ

ΘΕΜΑ 2 (μονάδες 35)

Ερώτημα 1^ο (μονάδες 15)

α. Να χαρακτηρίσεις ως σωστή (Σ) ή λανθασμένη (Λ) καθεμία από τις παρακάτω περιόδους με βάση το Κείμενο 1 και να αιτιολογήσεις την απάντησή σου, καταγράφοντας στο απαντητικό φύλλο το κατάλληλο χωρίο του κειμένου (μονάδες 15):

1. Οι συνεχώς διογκούμενες αντιδράσεις των πολιτών αποδεικνύουν ότι η παγκοσμιοποίηση συνεπάγεται και προβλήματα που χρειάζεται να επιλυθούν.
2. Η αρνητική κριτική συχνά συνοψίζεται στη θέση ότι το παγκοσμιοποιημένο περιβάλλον ευνοεί την εξάλειψη των διαφορετικών πολιτισμικών χαρακτηριστικών κάθε λαού.
3. Η ιστορία έχει δείξει ότι λαοί και πολιτισμοί εξαφανίστηκαν κατά το παρελθόν, στο πλαίσιο παγκοσμιοποιημένων κοινωνιών.
4. Σήμερα ο διεθνής ανταγωνισμός δεν μπορεί να θέσει σε κίνδυνο τα ποιοτικά ελληνικά πολιτισμικά χαρακτηριστικά.
5. Η προστασία και η διαίωνιση της ιδιαίτερης πολιτισμικής μας κληρονομιάς στις παγκοσμιοποιημένες κοινωνίες του μέλλοντος εξαρτώνται από τη δική μας πεποίθηση και βούληση.

Μονάδες 15

Ερώτημα 2^ο (μονάδες 10)

Να αιτιολογήσεις τη χρήση των εισαγωγικών στα Κείμενα 1 και 2, στις ακόλουθες περιπτώσεις (μονάδες 3):

1. *χάσουν μερίδιο* (5η παράγραφος, Κείμενο 1)
2. *σήμα κατατεθέν* (5η παράγραφος, Κείμενο 1)

¹Που έφερε

3. τόσο απαραίτητη για την ανθρωπότητα όσο και η βιοποικιλότητα για τη φύση (2η παράγραφος, Κείμενο 2)

και να εξηγήσεις τον ρόλο τους στην ανάπτυξη του νοήματος των κειμένων (μονάδες 7).

Μονάδες 10

Ερώτημα 3^ο (μονάδες 10)

α. Να ξαναγράψεις το παρακάτω απόσπασμα (3η παράγραφος, Κείμενο 1), αντικαθιστώντας τις τονισμένες λέξεις με άλλες που καθιστούν το ύφος λόγου περισσότερο οικείο: (μονάδες 5)

*Μια κριτική κατά της παγκοσμιοποίησης είναι ότι **προάγει** την εξαφάνιση της διαφορετικότητας των λαών. Πιο συγκεκριμένα, οι διαμαρτυρόμενοι **ισχυρίζονται** ότι μέσα σε ένα διεθνοποιημένο περιβάλλον, στο οποίο θα κυριαρχούν τα **αγοραία** αγαθά και οι υπηρεσίες, δεν θα υπάρχει χώρος για την καλλιέργεια και την ανάπτυξη των **χαρακτηριστικών** εκείνων που κάνουν τον κάθε λαό μοναδικό. Συνεπώς, συμπεραίνουν, οι παραδόσεις μας, η θρησκεία μας και η κουλτούρα μας κινδυνεύουν με **ισοπέδωση και αφανισμό**. Είναι κάτι τέτοιο πιθανόν και, αν ναι, κάτω από ποιες συνθήκες;*

β. Να εντοπίσεις 3 ουσιαστικά και 2 επίθετα που αποδίδουν τον διττό στόχο της Διακήρυξης του ΟΗΕ στην 3^η παράγραφο του Κειμένου 2, δικαιολογώντας για το καθένα με συντομία την επιλογή σου (μονάδες 5)

Μονάδες 10

ΘΕΜΑ 3

Ποια στάση φαίνεται να έχει το ποιητικό υποκείμενο απέναντι στον Νώε και πώς αυτή αναδεικνύεται στο Κείμενο 3; Πιστεύεις ότι χρειαζόμαστε έναν σύγχρονο Νώε; Να απαντήσεις με στοιχεία από το κείμενο σε 150-200 λέξεις.

Μονάδες 15